

Ina Lehto

15.11.2024

Energiavirasto
Lausuntopalvelu.fi

Diaarinumero: 143/000002/2024

Energiateollisuus ry:n lausunto koskien määräystä sähköverkkotoiminnan tunnusluvuista ja niiden julkaisemisesta

Energiavirasto on antanut mahdollisuuden lausua määräysluonnoksesta verkonhaltijoiden tunnusluvuista ja niiden julkaisemisesta. Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteamme lausuntonamme seuraavaa.

MUUT KOHDAT JA ASIAT (LAUSUNTOPALVELUSSA VIIMEINEN KOHTA)

Yleisenä huomiona toteamme, että tunnuslukumääräyksen esitetään lisättäväksi paljon kerättävää tietoa. Määräysluonnoksesta ei käy ilmi mihin kerättävää tietoa käytettäisiin ja mikä on tarve tiedon keräämiselle. Tarve kerätä kaikkia esitetyjä uusia tietoja on osin vaikea nähdä. Esimerkiksi erillinen vapaamuotoinen perusteludokumentti tai muodollisempi raportointiohjeistus voisi auttaa paremmin hahmottamaan syitä tiettyjen tietojen lisäämiselle (esim. lainsäädännön muuttumisesta syntyvä tarve).

Korostamme, että tietojen kerääminen ja raportointi on jo nyt laajaa ja monilta osin varsin työlästä ja resursseja vaativaa. Tämä aiheuttaa jo nyt verkkoyhtiöille merkittävästi töitä, jotka viimekädessä kasvattavat verkkotoiminnan kustannuksia. Siksi onkin nähdäksemme tärkeää, että etenkin uusia kerättäviä tietoja lisättäessä harkitaan huolellisesti tiedon todellinen tarve ja käyttötarkoitukset. Ymmärtääksemme tietojen käsittely, tarkastaminen ja julkaisu työllistää myös Energiavirastoa. Keräämällä vain välttämättömät ja huolelliseen tarvearvioon perustuvat tiedot, voidaan säästää kaikkien osapuolten resursseja ja kustannuksia.

Uusia tietoja kerätessä tulisi myös erittäin kriittisesti arvioida tuleeko tiedot kerätä suoraan verkkoyhtiöiltä vai voidaanko hyödyntää muita tietolähteitä. Ilmiselvin tällaisista vaihtoehtoisista tietolähteistä on keskitetty tiedonvaihtopalvelu Datahub.

Sähkömarkkinalain 75 f §:n mukaan Datahub voi luovuttaa tietoja, jos se on tarpeen *yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää päätöksentekoa palvelevaa viranomaispalvelusta varten*. Nähdäksemme Energiavirastolla olisi oikeus kerätä osa lausuttavana olevan tunnuslukumääräyksen mukaisista tiedoista suoraan Datahubista. Keskitettyä tietojen keruuta ja luovuttamista tulisi tältä osin hyödyntää täysimääräisesti kaikkien niiden tietojen osalta, kun se on mahdollista. Energiaviraston tulisikin kerätä tiedot suoraan Datahubista kaikissa niissä tapauksissa, joissa tieto on sieltä saatavissa.

Korostamme, että tunnuslukutietojen raportointi edellyttää, että verkonhaltija kerää raportoitavaa tietoa koko tarkasteluvuodelta. Käytännössä tiedon kerääminen on aloitettava vuoden ensimmäisenä päivänä. Tietojen kerääminen tunnuslukumääräysluonnoksen edellyttämässä muodossa vaatii tämän huomioimista verkonhaltijan tietojärjestelmissä ja prosesseissa.

Määräysluonnos on lausunnolla 17.11. asti ja varsinainen määräys annetaan vasta lausuntojen käsittelyn ja tarvittavien muutosten jälkeen. Tietojärjestelmämuutoksia, mutta myös prosessimuutoksia, jotka edellyttävät esimerkiksi henkilöstön kouluttamista, ei ole käytännössä millään tavalla mahdollista toteuttaa muutamissa viikoissa, joista osa ajoittuu lomakaudelle. Käytännössä tämä tarkoittaa, että verkonhaltijoille ei jää mitään mahdollisuuksia toteuttaa uusien tietojen keräämisen edellyttämiä tietojärjestelmä- ja toimintaprosessimuutoksia, jotta uusia tietoja voitaisiin alkaa kerätä 1.1.2025.

Esitämme, että muutettua määräystä aletaan soveltaa aikaisintaan 2026 vuoden tietoihin. Osan tiedoista kerääminen edellyttää merkittävää tietojärjestelmä- ja prosessikehittämistä. Näiden tietojen osalta määräystä on perusteltua soveltaa vasta 2027 vuoden tietoihin. Olemme kunkin otsikon alla kirjanneet kyseisiä tietoja koskevan siirtymäaikatarpeen erikseen.

1.1 VERKONHALTIJAN TALOUTTA KUVAAVAT TUNNUSLUVUT

Määräysluonnoksen mukaisesti verkonhaltijoiden tulisi edelleen raportoida keskijännitteisen jakeluverkon vierimetsänhoidon tason nostamisesta aiheutuneet kustannukset (1.8). Kysymme kuitenkin, tarvitseeko Energiavirasto edelleen valvontatyöhönsä tätä tietoa, kun vierimetsän hoitoa koskeva kannustin on poistettu valvontamenetelmistä? Emme tunnista perustetta tiedon keräämiselle valvontamenetelmien näkökulmasta ja esitämme kohtaa (1.8) poistettavaksi.

1.2 VERKKOON TEHTYIHIN INVESTOINTEIHIN LIITTYVÄT TIEDOT

Kohdassa (1.13) Energiavirasto esittää täsmennyksiä verkonhaltijan investointien raportointiin. Ehdotuksessa viitataan kuitenkin virheellisesti liittymismaksuihin, jotka eivät kuvaa investointien kustannuksia vaan määräytyvät Energiaviraston liittymien hinnoitteluperiaatteiden, ei suoraan verkonhaltijan toteutuneiden investointikustannusten mukaisesti.

Pidämme tärkeänä, että kohdassa (1.13) verkonhaltijat raportoivat kaikki verkkoihin tehdyt investoinnit (kokonaisinvestoinnit).

Esitämme kohdan muuttamista seuraavasti. Tulkintamme mukaan ehdotus vastaa Energiaviraston tavoitetta kohdan tarkentamisesta.

- (1.13) Verkonhaltijan omistamaan ja hallinnassa olevaan sähköverkkoon liittyvät investoinnit
- a) Liittymäinvestoinnit (investoinnit, joita vastaan kerätään liittymismaksuja)
 - b) Muut investoinnit (kokonaisinvestoinnit – liittymäinvestoinnit)

Investointitietojen jaottelua esitetään tarkennettavaksi nykyisestä. Kohdan (1.13) mukainen investointien jaottelu on hyvin hienojakoinen. Pidämme nykyisen määräyksen (2167/002/2016) mukaista tarkkuustasoa riittävänä ja esitämme sen säilyttämistä.

Esitämme kohtaan 1.14. samaa muotoilua kuin kohdassa 1.13

- (1.14) Vuokratun verkon omistajan taseeseen kirjatut sähköverkkoon liittyvät tilikauden investoinnit
- a) Liittymäinvestoinnit (investoinnit, joita vastaan kerätään liittymismaksuja)
 - b) Muut investoinnit (kokonaisinvestoinnit – liittymäinvestoinnit)

On myös epäselvää, miten oikeellisen kuvan verkonhaltijan taloutta kuvaavat tunnusluvut antavat vuokraverkkojen tilanteesta.

Kaikki lukuun 1.2 esitetyt uudet raportoitavat tiedot ovat sellaisia, ettei verkonhaltijoilla ole tosiasiallisia mahdollisuuksia rakentaa tietojen keruuta määräysluonnoksen mukaisella tavalla järjestelmiin ja prosesseihin 1.1.2025 alkaen, eivätkä muutokset siten voi koskea vuoden 2025 tietoja vaan aikaisintaan vuoden 2026 tietoja.

2.1 SÄHKÖN JAKELUVERKKOTOIMINNAN LAAJUUS JA LUONNE

Uutena tietona Energiavirasto esittää raportoitavaksi kohdassa (2.5) Verkonhaltijan SJ-verkosta KJ-verkkoon siirretyn energian määrää. Tätä tietoa ei tällä hetkellä mitata verkkoalueiden sisällä siten, että tieto olisi mahdollista muodostaa, kerätä tai raportoida. Pyydetyn tiedon mittaaminen edellyttäisi suhteettomia investointeja sähköasema- ja muuntajakohtaisiin energiamittauksiin. Emme pidä realistisena vaihtoehtona, että tietoja arvioitaisiin järjestelmistä. Tällainen arvioitu tieto olisi harhaanjohtavaa. Ylipäättään kyseenalaistamme tämän tiedon keruun mielekkyyden ja meille on jäänyt epäselväksi tarve kyseiselle tiedolle. Esitämme kohdan (2.5) poistamista tunnuslukumääräyksestä.

Erityisesti uuden esitetyn kohdan (2.6) tiedot tulisi kerätä suoraan Datahubista, ei verkonhaltijoilta. Tämän kohdan osalta on myös epäselvää tulisiko kohdan mukaisesti raportoida Datahubin taseikkunan puitteissa laskema häviöenergian määrä vuositasolla huomioimatta Datahubin tekemän tasekorjauslaskennan aiheuttamia muutoksia.

Huomautamme, että jo nykyisin kerätyt energiatiedot ovat tulkintamme mukaan sellaisia, jotka Energiavirasto voisi jatkossa saada suoraan Datahubista. Esitämme, että Energiavirasto hyödyntää Datahubia täysimääräisesti kustannustehokkuuden parantamiseksi. Esitämme, että kohta (2.6) poistetaan tunnuslukumääräyksestä ja Energiavirasto kerää kyseessä olevat tiedot suoraan Datahubista.

Kaikki lukuun 2.1 esitetyt uudet raportoitavat tiedot ovat sellaisia, ettei verkonhaltijoilla ole tosiasiallisia mahdollisuuksia rakentaa tietojen keruuta määräyksen mukaisella tavalla järjestelmiin ja prosesseihin 1.1.2025 alkaen, eivätkä muutokset siten voi koskea vuoden 2025 tietoja vaan aikaisintaan vuoden 2026 tietoja. Mikäli verkonhaltijalta edellytettäisiin investointeja uusiin mittauksiin kohdan (2.5) mukaisesti, siirtymäajan tulee olla vieläkin pidempi.

2.2 SÄHKÖMARKKINOIDEN TOIMINTAA KUVAAVAT TUNNUSLUVUT

Kohdan (2.13) tiedot ovat saatavilla Datahubista. Kustannustehokkuuden vuoksi Energiaviraston tulisi kerätä tiedot keskitetysti Datahubista, ei yksitellen jokaiselta verkonhaltijalta. Esitämme, että kohta (2.13) poistetaan tunnuslukumääräyksestä ja Energiavirasto kerää kyseessä olevat tiedot suoraan Datahubista.

Määräysluonnoksen kohdissa (2.14)-(2.15) esitetään uusiksi raportoitaviksi tiedoiksi kulutusjoustoan liittyviä tietoja. Näiden tietojen osalta tulisi tarkentaa raportoidaanko kulutusjoustosopimuksina myös mahdolliset joustavat liittymissopimukset ja näiden sopimusten perusteella toteutetut jouston aktivoinnit. Lisäksi tulisi selkeyden vuoksi täsmentää, että tieto koskee vain raportoivan verkonhaltijan oman verkon käyttötarpeisiin tehtyjä sopimuksia, ei esimerkiksi yläpuolisen verkonhaltijan tekemiä sopimuksia ja niiden aktivointeja.

Kohtaan (2.16) tarkennettu pientuotannon nimellistehoraja on virheellinen. Sähkömarkkinalain mukaisesti pientuotannon rajana pidetään alle 2 MVA tuotantoa. Esitämme, että pientuotannon rajaksi muutetaan sähkömarkkinalain mukainen määritelmä.

Määräysluonnoksen kohdissa (2.17)- (2.18) esitetään uusiksi raportoitaviksi tiedoiksi energiavarastojen tietoja. Huomautamme, että kuvauksen kohta "Lukuihin ei huomioida energiamittarin takana olevia energiavarastoja" on harhaanjohtava. Käytännössä kaikki sähkövarastot varustetaan mittauksella. Mikäli kohdalla tarkoitetaan, ettei verkonhaltijan tule raportoida verkonhaltijan asiakkaiden käyttöpaikoille liitettyjä energiavarastoja, tämä tulisi tarkentaa kuvaukseen. Erityisesti kohdan (2.18) osalta on epäselvää mitä sähkövarastoja tässä kohdassa tulisi raportoida ja mitä ei.

Määräysluonnoksen kohdassa (2.19) esitetään uutena raportoitavana tietona energiayhteisöjen määrää. Tämä tieto on saatavilla suoraan Datahubista. Esitämme, että kohta (2.19) poistetaan tunnuslukumääräyksestä ja Energiavirasto kerää kyseessä olevat tiedot suoraan Datahubista. Mikäli verkonhaltijan tulee raportoida tiedot, tulisi määräyksessä täsmentää mitä energiayhteisöjä kohdalla tarkoitetaan (esim. tarkoitetaanko määräyksessä mittausasetuksen 1 luvun 3§:n mukaisia energiayhteisöjä, entä saman luvun 4 §:n mukaisia aktiivisten asiakkaiden ryhmiä?).

Lukuun 2.2 esitetyt uudet raportoitavat tiedot ovat sellaisia, ettei verkonhaltijoilla ole tosiasiallisia mahdollisuuksia rakentaa tietojen keruuta määräyksen mukaisella tavalla järjestelmiin ja prosesseihin 1.1.2025 alkaen, eivätkä muutokset siten voi koskea vuoden 2025 tietoja vaan aikaisintaan vuoden 2026 tietoja.

3.4 VIKOJEN SYNTYMISPERUSTEET

Luvun 3 johdantotekstiin on tarkennettu, että keskeytysajan määrittämisessä keskeytys katsotaan alkaneeksi todellisesta alkamisajankohdasta. Mikäli yhtiön ei ole mahdollista jälkikäteen saada tietoa alkamisajankohdasta, käytetään alkamisajankohtana tiedoksisaantiajankohtaa. Lisäksi on todettu, että tilanteessa, jossa verkkopalveluasiakkaan toiminnasta johtuvasta syystä tieto keskeytyksen alkamisesta ei ole tullut yhtiön tietoon, lasketaan alkamisajankohta siitä hetkestä, kun verkkopalveluasiakkaasta johtuva tiedon saannin estävä toiminta on loppunut.

Huomautamme, että pienjänniteverkon keskeytykset eivät tule kaikilta osin automaattisesti verkonhaltijan tietoon myös muista kuin verkkopalveluasiakkaasta johtuvista syistä. Tällaisia syitä ovat erityisesti tiedonsiirtoverkon häiriöt, jotka eivät johdu verkkopalveluasiakkaasta tai verkonhaltijasta vaan ulkopuolisesta tahosta.

Sähkömarkkinalain esitöiden ja yleisten sopimusehtojen mukaan keskeytysajan pituutta arvioidaan sen mukaan, milloin jakeluverkonhaltija sai keskeytyksen tietoonsa.

Esitämme, että tunnuslukumääräyksen mukaisissa keskeytysajoissa PJ-keskeytyksen alkamisajaksi katsotaan se ajankohta, jolloin keskeytys on tullut verkonhaltijan tietoon (tämä tieto on myös verkonhaltijan järjestelmiin kirjautuva tieto). Esitämme, että tämä tulkinta kirjataan selkeästi myös tunnuslukumääräykseen.

Vikojen syntyperusteita koskevan luvun 3.4 osalta kiitämme Energiaviraston tekemää tarkennusta, että raportointi koskee pysyviä vikoja, ei jälleenkytkentöjä. Kiitämme myös kohtaan (3.18) tehtyjä muutoksia ja täsmennyksiä, jotka ovat selkeyttäviä ja parantavat nähdäksemme tietojen raportoinnin yhdenmukaisuutta ja laatua.

4.1 VERKKOON LIITTÄMISEN TUNNUSLUVUT

Määräysluonnoksessa esitetään kokonaan uutena osiona asiakkaan verkkoon liittämistä sähkön jakeluverkkotoiminnassa kuvaavia tunnuslukuja. Yleisesti haluamme tuoda esiin, että näiden esitettyjen lukujen kerääminen ja raportointi on varsin haasteellista usealle etenkin pienelle ja keskisuurelle verkkoyhtiölle. Kaikilla yhtiöillä ei ole esimerkiksi käytössä työnohjausjärjestelmää ja iso osa tiedoista tulisi kerätä käsityönä. Tämä lisää yhtiöiden operatiivisia kustannuksia.

Meille on epäselvää, miksi näitä tietoja kerätään ja miksi juuri näihin tietoihin on päädytty. Esimerkiksi erillinen vapaamuotoinen perusteludokumentti olisi toivottua jo ennen määräyksen antamista, jotta toimijoilla olisi perustellut mahdollisuudet kommentoida uusia tunnuslukuja.

Uusia tunnuslukuja ja niiden tarvetta tulee arvioida kriittisesti erityisesti, kun niiden kerääminen, raportointi, toimittaminen, tarkastaminen, kokoaminen ja julkaiseminen lisäävät työmäärää sekä verkonhaltijoilla että Energiavirastossa. Esitämme, että tunnuslukumääräyksestä poistetaan kaikki luvussa 4.1 esitetyt tunnusluvut, joiden tarvetta ja käyttötarkoitusta ei ole selkeästi kuvattu ja perusteltu ja joiden kerääminen aiheuttaisi suhteessa enemmän kustannuksia kuin hyötyjä, kun otetaan huomioon verkkovalvonnan tarpeet sekä verkkoyhtiöiden ja Energiaviraston resurssit.

Kohtien (4.1)-(4.4) mukaisten tietojen keräämisen aloittaminen edellyttää merkittävää järjestelmä- ja prosessikehitystä yhtiöissä. Tietoja ei ole realistista alkaa keräämään 1.1.2025 vaan aikaisintaan tiedot on mahdollista raportoida vuodelta 2027.

Kohdan (4.2) osalta on epäselvää, miten raportoidaan tiedot tilanteessa, jossa asiakas pyytää pitkää toimitusaikaa omista tarpeistaan. Tällaiset tilanteet ovat yleisiä ja siten kohdan (4.2) luku ei kerro vain verkonhaltijan omasta toiminnasta.

4.2 ASIAKASPALVELUN TUNNUSLUVUT

Määräysluonnoksessa esitetään kokonaan uutena osiona asiakaspalvelua sähkön jakeluverkkotoiminnassa kuvaavia tunnuslukuja. Yleisesti haluamme tuoda esiin, että näiden esitettyjen lukujen kerääminen ja raportointi on varsin haasteellista usealle etenkin pienelle ja keskisuurelle verkkoyhtiölle. Kaikilla yhtiöillä ei ole esimerkiksi käytössä työnohjausjärjestelmää ja iso osa tiedoista tulisi kerätä käsityönä. Tämä lisää yhtiöiden operatiivisia kustannuksia.

Meille on epäselvää, miksi näitä tietoja kerätään ja miksi juuri näihin tietoihin on päädytty. Esimerkiksi erillinen vapaamuotoinen perusteludokumentti olisi toivottua jo ennen määräyksen antamista, jotta toimijoilla olisi perustellut mahdollisuudet kommentoida uusia tunnuslukuja.

Uusia tunnuslukuja ja niiden tarvetta tulee arvioida kriittisesti erityisesti, kun niiden kerääminen, raportointi, toimittaminen, tarkastaminen, kokoaminen ja julkaiseminen lisäävät työmäärää sekä verkonhaltijoilla että Energiavirastossa. Esitämme, että tunnuslukumääräyksestä poistetaan kaikki luvussa 4.2 esitetyt tunnusluvut, joiden tarvetta ja käyttötarkoitusta ei ole selkeästi kuvattu ja perusteltu ja joiden kerääminen aiheuttaisi suhteessa enemmän kustannuksia kuin hyötyjä, kun otetaan huomioon verkkovalvonnan tarpeet sekä verkkoyhtiöiden ja Energiaviraston resurssit.

Kysymme mikä on perusteena sille, että kohtien (4.5) ja (4.6) tietoja raportoitaisiin muista tunnuslukumääräyksen kohdista poiketen arkipäivinä, ei vuorokausina. Vuorokausien käsittely (verrattuna arkipäivien käsittelyyn) ja ylipäättään laskennan yhdenmukaistaminen selkeyttäisi järjestelmäkehitystä. Asiaan on kuitenkin hyvin vaikea muodostaa jyrkkää näkemystä, kun ei ole tietoa siitä, miten ja mihin tarkoitukseen kerättyjä tietoja käytettäisiin.

Kohtien (4.5)-(4.6) osalta Energiaviraston esittämä siirtymäaika, jonka mukaan tiedot raportoitaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2027 on perusteltu sillä tietojen keräämisen aloittaminen edellyttää erittäin merkittävää prosessi – ja järjestelmäkehitystä yhtiöissä.

4.3 TEKNISEN ASIAKASPALVELUN TUNNUSLUVUT

Määräysluonnoksessa esitetään kokonaan uutena osiona teknistä asiakaspalvelua sähkön jakeluverkkotoiminnassa kuvaavia tunnuslukuja. Yleisesti haluamme tuoda esiin, että näiden esitettyjen lukujen kerääminen ja raportointi on varsin haasteellista usealle etenkin pienelle ja keskiisuurille verkkoyhtiölle. Kaikilla yhtiöillä ei ole esimerkiksi käytössä työnohjausjärjestelmää ja iso osa tiedoista tulisi kerätä käsityönä. Tämä lisää yhtiöiden operatiivisia kustannuksia.

Meille on epäselvää, miksi näitä tietoja kerätään ja miksi juuri näihin tietoihin on päädytty. Esimerkiksi erillinen vapaamuotoinen perusteludokumentti olisi toivottua jo ennen määräyksen antamista, jotta toimijoilla olisi perustellut mahdollisuudet kommentoida uusia tunnuslukuja.

Uusia tunnuslukuja ja niiden tarvetta tulee arvioida kriittisesti erityisesti, kun niiden kerääminen, raportointi, toimittaminen, tarkastaminen, kokoaminen ja julkaiseminen lisäävät työmäärää sekä verkonhaltijoilla että Energiavirastossa. Esitämme, että tunnuslukumääräyksestä poistetaan kaikki luvussa 4.3 esitetyt tunnusluvut, joiden tarvetta ja käyttötarkoitusta ei ole selkeästi kuvattu ja perusteltu ja joiden kerääminen aiheuttaisi suhteessa enemmän kustannuksia kuin hyötyjä, kun otetaan huomioon verkkovalvonnan tarpeet sekä verkkoyhtiöiden ja Energiaviraston resurssit.

Kohtien (4.7)-(4.10) osalta Energiaviraston esittämä siirtymäaika, jonka mukaan tiedot raportoitaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2027 on perusteltu sillä tietojen keräämisen aloittaminen edellyttää erittäin merkittävää prosessi – ja järjestelmäkehitystä yhtiöissä.

Kohdan (4.8) osalta on epäselvää miksi tieto tulisi raportoida erikseen, kun relevantti tieto tulee nähdäksemme raportoiduksi jo luvun 3 tiedoissa. Kohdan (4.10) osalta on epäselvää, mistä viive lasketaan alkaneeksi.

LOPUKSI

Lopuksi kiitämme vielä mahdollisuudesta lausua määräysluonnoksesta sähköverkkotoiminnan tunnusluvuiksi ja niiden julkaisemiseksi.

Ystävällisin terveisin

Ina Lehto, johtava asiantuntija
Verkot ja palvelut
Energiateollisuus ry